

УДК: 378.147:004

DOI: 10.35619/pse.vi3.40

Карташова Любов

доктор педагогічних наук, професор кафедри відкритих освітніх систем та
інформаційно-комунікаційних технологій
Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО Університету
менеджменту освіти НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-1270-4158
e-mail: lkartashova@uem.edu.ua

Гуржій Андрій

доктор технічних наук, професор,
академік НАПН України, радник Президії
НАПН України,
м. Київ, Україна,
ORCID: 0000-0002-2797-5831
e-mail: gurzhiy.andrij@gmail.com

Смирнова Ірина

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з науково-педагогічної роботи
Дунайського інституту Національного університету
«Одеська морська академія»,
м. Ізмаїл, Україна
ORCID: 0000-0003-2085-5391
e-mail: phd.smyrnova@gmail.com

Зайчук Валентин

кандидат педагогічних наук, професор,
академік НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-8895-1569
e-mail: zaichuk@narada.gov.ua

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ТА
ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Анотація. У статті досліджено ефективні методичні підходи підготовки майбутніх докторів філософії, зокрема в умовах сучасних технологій та переходу до дистанційного

формату навчання. Задля характеристики процесу формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії був проведений дефінітивний аналіз ключових понять, зокрема «компетентність», «комунікативна компетентність», «фахова компетентність». Проаналізовано основні аспекти розвитку комунікативної та професійної компетентностей, які є важливими для успішної науково-дослідницької та педагогічної діяльності. Підкреслюється, що в умовах дистанційної освіти до ключових чинників можна віднести мотивацію, самоорганізацію та здатність до ефективного використання сучасних цифрових інструментів. Зазначено, що формування комунікативної та фахової компетентностей аспірантіву процесі дистанційного навчання потребує нових методичних рішень. Актуальність підкріплюється необхідністю підготовки майбутніх докторів філософії до умов змінюваного наукового простору, до викликів сучасного освітнього середовища. У процесі дослідження авторами встановлено, що в умовах дистанційного навчання особливо важливо поєднувати індивідуальні підходи із проєктними та інтерактивними методами, що дозволяє забезпечити якісний професійний розвиток та підготовку майбутніх докторів філософії.

Ключові слова: майбутні доктори філософії, дистанційне навчання, компетентність, фахова компетентність, комунікативна компетентність, дистанційні технології, методичні підходи.

Поставка проблеми. Процеси глобалізації та інформатизації, що визначають розвиток сучасного суспільства, впровадження цифрових технологій на всіх рівнях освіти суттєво змінюють вимоги до професійної підготовки педагогічних і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, зокрема докторів філософії у сфері освіти. Важливим завданням вищої освіти є формування компетентних фахівців, які володіють високим рівнем навичок роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, здатні орієнтуватися в інформаційному просторі сучасної освіти та ефективно використовувати зазначені технології у навчанні, професійній діяльності та науково-педагогічних дослідженнях [1; 5; 6].

У сучасних умовах трансформації освітнього процесу через активне використання дистанційних технологій навчання важливо розробляти ефективні методичні підходи до формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії. Професійна підготовка здобувачів третього освітнього рівня передбачає не лише розвиток академічних знань, але й формування навичок ефективної комунікації, критичного мислення, а також вміння застосовувати здобуті знання у професійній діяльності.

Мета статті – дослідити методичні підходи формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії в умовах дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Компетентнісні підходи в освітній діяльності відображені в працях О. Касаткіна, А. Кононенка, Н. Побірченко, Ю. Рашкевича, В. Сергієнка та ін. Питання комунікативної компетентності здобувачів освіти висвітлені у роботах науковців В. Бикова, Е. Берна, І. Войтовича, Р. Гуревича, М. Канейла, А. Квятковської, М. Осадчої,

Р. Роджерса, Ю. Федоренко, І. Черезова, С. Шатрової, та ін. Проблемам визначення концептуальних основ професійно-педагогічної підготовки освітніх кадрів присвятили свої дослідження А. Алексюк, О. Глузман, О. Дубасенюк, І. Зязюн, А. Капська, Л. Нечепоренко, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєва, Т. Сорочан та інші науковці.

Як зазначає аналіз наукової літератури, питання розвитку комунікативної та фахової компетентності докторів філософії є актуальним, однак наукові дослідження показали, що вітчизняних робіт, присвячених цій темі, існує лише незначна кількість.

Виклад основного матеріалу дослідження У сучасному суспільстві технології дистанційного навчання набувають все більшого значення та активно впроваджуються в освітню практику у таких формах, як дистанційні курси, освітні проєкти. Дистанційна освіта, або дистанційне навчання, представляє інноваційний освітній напрям, що акцентує увагу на педагогічних методах, технологічних (цифрових, електронних) інструментах і навчальних системах, орієнтованих на якісне забезпечення освітнього процесу для здобувачів освіти, які фізично не мають можливості знаходитись у закладі освіти [3].

Варто зазначити, що перехід до дистанційного навчання поставив перед закладами освіти нові виклики, зокрема, в площині формування комунікативної та фахової компетентностей майбутніх докторів філософії. Ефективне вирішення цього завдання потребує застосування інноваційних методичних підходів, які б забезпечили високий рівень якості освітнього процесу в умовах віддаленої взаємодії.

Проведені наукові розвідки показують, що свого часу дослідники В. Гравітта С. Антощук зазначили, що дистанційні технічні засоби забезпечують проведення дистанційного навчання, включають програмне забезпечення, сучасні технології інформаційно-комунікаційного зв'язку, інноваційних веб-технологій, а також різноманітні цифрові та комунікаційні пристрої [1]. Згідно з В. Биковим, важливим компонентом технологій дистанційного навчання є засоби, що забезпечують функціонування освітнього процесу на відстані. До них належать електронні ресурси – електронні тексти, інформаційні носії навчальних матеріалів, комп'ютерні навчальні системи, аудіо- та відеоматеріали для навчання, дистанційні лабораторні практикуми, програми-тренажери, бази даних та знань з віддаленим доступом, електронні бібліотеки, комп'ютерні мережі та спеціалізоване програмне забезпечення [2].

З метою дослідження та пошуку характеристик процесу формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії був проведений дефінітивний аналіз ключових понять цього напрямку. Відповідно уточнено, що до основних понять, що складають семантичне ядро проблематики формування комунікативної та фахової компетентності, належать наступні: «компетентність», «професійна компетентність», «професійна підготовка»,

«комунікативна компетентність». В Україні поняття компетентності відображається у низці законодавчих актів, законів, проєктів і стандартів. Так, згідно із Законом України «Про вищу освіту», компетентність трактується як динамічне поєднання знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистісних якостей, що визначають здатність людини успішно адаптуватися в суспільстві, виконувати професійні обов'язки та/або продовжувати освітню діяльність [10]. Відповідно до Національного стандарту України «Системи управління якістю», компетентність визначається як підтверджена здатність практично використовувати знання, уміння та навички, а також проявляти особисті якості та доведену здатність застосовувати набуті знання та вміння [9].

Проведений аналітичний огляд нормативних документів європейських країн та сучасних наукових праць, присвячених ролі комунікативної компетентності серед інших основних компетентностей, демонструє, що вона є однією з найважливіших як для повсякденного життя, так і для професійної діяльності. Європейська рамка ключових компетентностей для навчання протягом усього життя включає вісім основних компетентностей, серед яких комунікативна є важливою складовою [11].

У Національній рамці кваліфікацій України комунікативна компетентність інтегрована в систему базових компетентностей, передбачаючи міжособистісну взаємодію, командну роботу та ефективну передачу інформації [8]. Особливістю цього документа є наявність дескрипторів для комунікативної компетентності, які описують її еволюцію з рівня на рівень. На початковому рівні (0) ця компетентність включає ситуативну взаємодію у вузькому колі за допомогою інших осіб і реакцію на прості усні повідомлення. На найвищому рівні (9) вона передбачає лідерство, вільне володіння комунікацією в діалоговому режимі з широким колом висококваліфікованих спеціалістів та громадськістю в певній галузі наукової або професійної діяльності.

Результати теоретичного аналізу поняття «комунікативна компетентність» [7; 12; 13] свідчать, що до її основних структурних компонентів належать: комплекс комунікативних знань, умінь і навичок, здатність використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування, а також вміння налагоджувати та підтримувати контакти з іншими людьми.

Проаналізувавши низку наукових досліджень [7; 12], нами визначено структурні компоненти комунікативної компетентності, які включають: мотиваційно-ціннісний аспект, що охоплює мотивацію до комунікативної діяльності, спрямованість на гуманістичне спілкування та потребу в комунікативному самовдосконаленні; когнітивний аспект, який складається з сукупності знань про сутність і специфіку спілкування в загальному та професійному контексті, а також знань про стилі спілкування, зокрема, про особливості власного комунікативного стилю; діяльнісний аспект, що

представлений набором комунікативних умінь, таких як організаційно-управлінські, перцептивно-рефлексивні та експресивні; і, нарешті, особистісно-емоційний аспект, що включає здатність до рефлексії, емпатію, контактність, спостережливість та стресостійкість.

Фахова компетентність – це комплекс знань, умінь та навичок, які дозволяють здобувачу освіти ефективно здійснювати освітню діяльність відповідно до сучасних вимог та цінностей суспільства. Ця компетентність не є статичною, а формується в процесі навчання та професійного розвитку, вона відображає глибину, широту та якість професійних знань і вмінь. Як зазначає Я. Сікора «.....порівнюючи професійну та фахову компетентність, відзначимо, що професійна компетентність є більш широким поняттям, ніж фахова компетентність, адже фахова виступає структурною одиницею професійної компетентності; фахова компетентність вказує на те, що повинен вміти виконувати фахівець у своїй професії, а професійна компетентність, окрім фахових умінь, передбачає активну діяльність спеціаліста як частини суспільства» [14].

Варто зазначити, що для ефективного навчання та успішного написання наукової роботи аспіранту необхідна висока внутрішня мотивація, яка є ключовим фактором у досягненні навчальних і наукових результатів. Відсутність чіткого зовнішнього контролю та необхідності постійного моніторингу з боку викладачів під час дистанційного навчання може призводити до зниження рівня самоорганізації аспірантів, що негативно впливає на продуктивність їхнього навчання та якість виконання наукових досліджень. Недостатній рівень самоорганізованості у поєднанні з недостатнім рівнем уваги через доступ до численних онлайн-ресурсів може спричиняти певне відставання у виконанні завдань, що вимагають системного підходу та глибокого занурення у дослідницький процес. Таким чином, важливою умовою для підвищення ефективності дистанційної форми навчання є розвиток навичок самоконтролю, тайм-менеджменту та критичного мислення, формування комунікативної та фахової компетентності, які дозволяють аспірантам оптимально організовувати власний освітній процес у віддаленому форматі.

До попередніх уточнень необхідно додати, що запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а в даному випадку у форматі дистанційного навчання, як стверджують дослідники, «має бути виваженими, доцільними та підпорядкованими меті і змісту освітнього процесу. Одним із креативних заохочувальних засобів формування мотивації до оволодіння сучасними знаннями та отримання відповідних навичок як чинників розвитку цифрових компетентностей, а в нашому випадку, комунікативних, убачається створення інформаційно-освітнього електронного середовища (е-середовища) закладу. Таке середовище, найімовірніше, слід розглядати як електронний прототип (е-прототип) закладу. В його умовах необхідно популяризувати

раціональне використання електронних ресурсів на заняттях і в позаурочній діяльності, впровадження елементів дистанційного навчання тощо. Теоретичну основу оновлення систем освіти в цілому та розроблення е-прототипу закладу повинні скласти ідеї доступності та неперервності якісної освіти. Зазначене можна обґрунтувати [5]:

- першочерговістю гуманістичності педагогічних технологій;
- спрямованістю на особистісні якості та можливості кожного;
- значимістю людського фактору;
- інтелектуалізацією й інтеграцією професійної діяльності кожного;
- демографічними змінами тощо.

Погоджуємось із авторами в тому, що описані явища актуалізують завдання докорінної реорганізації традиційної освітньої системи. Головна ідея полягає в створенні такої моделі освіти, яка забезпечить кожній особі можливість отримання та поповнення знань, розвиток, удосконалення, самореалізацію впродовж усього життя.

Ґрунтуючись на результатах педагогічних досліджень, особистому досвіді, зазначимо, що основними методичними підходами формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії в умовах дистанційного навчання можна виокремити наступні:

1. Модульно-орієнтоване навчання. Метод полягає в розподілі навчального матеріалу на модулі, кожним із яких охоплюється окремий аспект професійної діяльності та комунікації. Майбутні доктори філософії опановують кожен модуль логічно послідовно, що дає змогу структурувати їхню роботу та акцентувати увагу на практичних аспектах застосування знань.

2. Проектна діяльність. Залучення майбутніх докторів філософії до участі в різноманітних наукових проєктах дистанційно сприяє розвитку комунікативних навичок. Вони працюють у віртуальних командах, презентують особисті дослідження, дискутують та аналізують отримані результати. Проектна діяльність також сприяє розвитку фахової компетентності завдяки інтеграції теорії та практики.

3. Інтерактивні методи навчання. Використання інтерактивних онлайн-інструментів, таких як вебінари, онлайн-семінари та дискусійні платформи, дозволяє створити умови для активної комунікації між здобувачами та викладачами. Інтерактивні методи допомагають аспірантам розвивати вміння вести професійні дискусії, аргументувати особисті позиції та слухати думки інших.

4. Індивідуалізація навчання. Підхід орієнтований на потреби конкретного здобувача освіти. В умовах дистанційного навчання можливе створення індивідуальних траєкторій навчання, що дозволяє майбутнім докторам філософії самостійно обирати темп засвоєння матеріалу та форми завдань, сприяючи більш ефективному розвитку як комунікативної, так і фахової

компетентності. Формування персонального освітньо-наукового середовища для кожного майбутнього науковця передбачає створення комплексу ресурсів, необхідних докторам філософії для забезпечення власного контексту навчання та науково-дослідницької діяльності.

5. Ситуаційні задачі та кейс-метод. Опанування реальних або змодельованих проблемних ситуацій сприяє розвитку професійного мислення та вміння застосовувати знання в контексті конкретних завдань. Це також допомагає майбутнім докторам філософії розвивати комунікативні навички, необхідні для ефективної взаємодії в професійному середовищі.

6. Рефлексивні методи. Важливою складовою є самоаналіз і критичне осмислення власної діяльності. В умовах дистанційного навчання рефлексія може бути реалізована через написання тез, статей, ведення наукових щоденників, а також через онлайн-обговорення.

7. Використання хмарних середовищ. Забезпечення майбутніх науковців необхідним набором знань, умінь та навичок для роботи з хмарними сервісами, наукометричними базами даних, комп'ютерними програмами та електронними освітніми засобами є важливим елементом їх підготовки. Важливо також забезпечити ефективне педагогічне керування цим процесом, що дозволить науковцям вільно орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі та використовувати цифрові інструменти для науково-дослідницької та навчальної діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Ефективне формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії в умовах дистанційного навчання вимагає комплексного підходу, який поєднує в собі традиційні та інноваційні методи. Застосування сучасних цифрових технологій, інтерактивних форм навчання та індивідуального підходу дозволяє забезпечити високу якість освітнього процесу і підготувати висококваліфікованих наукових кадрів. Методичні підходи, що базуються на інтеграції теоретичних знань та практичних навичок, є ефективними у формуванні комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії. В умовах дистанційного навчання особливо важливо поєднувати індивідуальні підходи із проєктними та інтерактивними методами, що дозволяє забезпечити якісний професійний розвиток та підготовку майбутніх докторів філософії. У той же час, зазначене вказує на потребу неперервного дослідження та оновлення методичних підходів формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії в перспективі, оскільки дистанційне навчання – це динамічний процес, який пов'язується з динамічним розвитком цифрових технологій. У свою чергу, цифрові технології відкривають доступ до нового інструментарію, як-от, штучний інтелект, що, з часом, сприятиме удосконаленню підходів вирішення розглянутої у роботі проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антошук С., Гравіт В. Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті : посібник. Суми: НІКО, 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/218892867.pdf> (дата звернення: 01.08.2024).
2. Биков В. Ю., Кухаренко В. М. Технологія створення дистанційного курсу: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.
3. Бойчук Ю. Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії в умовах упровадження технологій дистанційного навчання. *Новий колегіум*. № 3 (111), 2023. С. 74–81.
4. Гуржій А. М., Бахмат Н. В., Зайчук В. О., Карташова Л. А., Розман І. І., Сорочан Т. М. Організаційні засади формування цифрової інфраструктури освіти і педагогічної науки в Україні (кінець 80-х рр. XX століття-початок XXI століття) [Електронний ресурс]. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Т. 83, № 3, 2021. С. 26–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2021_83_3_4 DOI: 10.33407/itlt.v83i3.4219 (дата звернення: 12.05.2024).
5. Карташова Л. А., Бахмат Н. В., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. Карташова, *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 68. №6. 2018. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/713236/> (дата звернення: 05.06.2024).
6. Карташова Л. А. Цифровий освітній простір: концептуальні засади формування; організація та підтримка діяльності учасників освітнього процесу/ Карташова Л. А., Гуржій А. М. *Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи: колективна монографія*. / За загальною редакцією Любарець В. В., Бахмат Н. В., Київ: Міленіум, 2020. 310 с.
7. Кіріленко О. Г. Комунікативні вміння іноземних студентів у галузі програмної інженерії з позиції компетентнісного підходу. *Молодий вчений*. № 3 (30), 2016. С. 388–393.
8. Національна рамка кваліфікацій <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.08.2024).
9. Національний стандарт України. *Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів* (ISO 9000:2005, IDT) ДСТУ ISO 9000:2007. 35 с.
10. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (дата звернення: 01.08.2024).
11. Рамки кваліфікацій у Європейському освітньому просторі. Навчально-методичний посібник / В. М. Захарченко, М. В. Міюсов, Д. Г. Парменова. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 88 с.
12. Симоненко С. В. Структурні компоненти категорії «комунікативна компетентність». *Сучасна германістика: теорія і практика: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Дніпро, 2017. С. 81–82.
13. Симоненко С. В. Порівняльний аналіз дескрипторів комунікативної компетентності в області вищої освіти Національних рамок кваліфікацій Європейських країн та України. *Педагогічні науки*. Херсон: Херсонський державний університет, № 82, 2018. С. 171–175.
14. Сікора Я. Б. Фахова компетентність майбутнього ІТ-фахівця. *XV Міжнародна науково-практична інтернет конференція «Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті»*. 2023. С. 91–92.

REFERENCES

1. Antoshchuk S., Hravit V. Osnovy orhanizatsii dystantsiinoho navchannia v pisliadyploinni pedahohichnii osviti [Fundamentals of Organising Distance Learning in Postgraduate

Pedagogical Education]: posibnyk. Sumy: NIKO, 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/218892867.pdf> (data zvernennia: 01.08.2024). [in Ukrainian]

2. Bykov V. Yu., Kukharenko V. M. Tekhnolohiia stvorennia dystantsiinoho kursu [Technology for Creating a Distance Course]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Milenium, 2008, 324 s. [in Ukrainian]

3. Boichuk Yu. Formuvannia naukovo-doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh doktoriv filosofii v umovakh uprovozhdzhennia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia [Formation of Research Competence of Future Doctors of Philosophy in the Context of Implementation of Distance Learning Technologies]. *Novyi kolehium*. No 3 (111), 2023. S. 74–81. [in Ukrainian]

4. Hurzhii A. M., Bakhmat N. V., Zaichuk V. O., Kartashova L. A., Rozman I. I., Sorochan T. M. Orhanizatsiini zasady formuvannia tsyfrovoy infrastruktury osvity i pedahohichnoi nauky v Ukraini (kinets 80-kh rr. XX stolittia-pochatok XXI stolittia) [Organisational Foundations for the Formation of Digital Infrastructure of Education and Pedagogical Science in Ukraine (the end of the 80s of the 20th century – the beginning of the 21st century) [Elektronnyi resurs]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. T. 83, No 3, 2021. S. 26–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2021_83_3_4 DOI: 10.33407/itlt.v83i3.4219 (data zvernennia: 12.05.2024). [in Ukrainian]

5. Kartashova L. A., Bakhmat N. V., Plish I. V. Rozvytok tsyfrovoy kompetentnosti pedahoha v informatsiino-osvitnomu seredovyschi zakladu zahalnoi serednoi osvity [Development of Digital Competence of a Teacher in the Information and Educational Environment of a General Secondary Education Institution] [Elektronnyi resurs]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, Tom 68, No 6, 2018. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/713236/> (data zvernennia: 05.06.2024). [in Ukrainian]

6. Kartashova L. A., Hurzhii A. M. Tsyfrovyyi osvitnii prostir: kontseptualni zasady formuvannia; orhanizatsiia ta pidtrymka diialnosti uchasnykiv osvitnoho protsesu [Digital Educational Space: Conceptual Foundations of Formation; Organisation and Support of Activities of Participants in the Educational Process]. *Osvita maibutnoho: kontseptsii, metody, pidkhody: kolektyvna monohrafiia*. / Za zahalnoi redaktsiiei Liubarets V. V., Bakhmat N. V., K.: Milenium, 2020. 310 s. [in Ukrainian]

7. Kirilenko O. H. Komunikatyvni vminnia inozemnykh studentiv u haluzi prohramnoi inzhenerii z pozytsii kompetentnisnogo pidkhodu [Communicative Skills of Foreign Students in the Field of Software Engineering from the Point of View of Competence Approach]. *Molodyi vchenyi*. No 3 (30), 2016. S. 388–393. [in Ukrainian]

8. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National Qualifications Framework] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 01.08.2024). [in Ukrainian]

9. Natsionalnyi standart Ukrainy. Systemy upravlinnia yakistiu. Osnovni polozhennia ta slovnyk terminiv [National Standard of Ukraine. Quality Management Systems. Main Provisions and Glossary of Terms]. (ISO 9000:2005, IDT) DSTU ISO 9000:2007. 35 s. [in Ukrainian]

10. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 No 1556-VII [On Higher Education : Law of Ukraine dated 01.07.2014]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (data zvernennia: 01.08.2024). [in Ukrainian]

11. *Ramky kvalifikatsii u Yevropeiskomu osvitnomu prostori* [Qualification Frameworks in the European Education Area]. Navchalno-metodychnyi posibnyk / V. M. Zakharchenko, M. V. Miiusov, D. H. Parmenova. Odesa: NU «OMA», 2017. 88 s. [in Ukrainian]

12. Symonenko S. V. Strukturni komponenty katehorii «komunikatyvna kompetentnist». [Structural Components of the Category «Communicative Competence»]: teoriia i praktyka:

Suchasna hermanistyka: materialy III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Dnipro, 2017. S. 81–82. [in Ukrainian]

13. Symonenko S. V. Porivnialnyi analiz deskryptoriv komunikatyvnoi kompetentnosti v oblasti vyshchoi osvity Natsionalnykh ramok kvalifikatsii Yevropeiskyykh krain ta Ukrainy [Comparative Analysis of Descriptors of Communicative Competence in Higher Education of the National Qualifications Frameworks of European Countries and Ukraine]. *Pedahohichni nauky*. Kherson: Khersonskiy derzhavnyi universytet, No 82, 2018. S. 171–175. [in Ukrainian]

14. Sikora Ya. B. Fakhova kompetentnist maibutnoho IT-fakhivtsia [Professional Competence of the Future IT Specialist]. *XV Mizhnarodna naukovo-praktychna internet konferentsiia «Problemy ta innovatsii v pryrodnycho-matematychnii, tekhnolohichnii i profesiinii osviti»*. 2023. S. 91–92. [in Ukrainian]

METHODOLOGICAL APPROACHES FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE AND PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS OF PHILOSOPHY IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

Liubov Kartashova

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
at the Open Educational Systems and Information
and Communication Technologies Department of
Central Institute of Postgraduate Education DZVO,
University of Management of Education of the
National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1270-4158
e-mail: lkartashova@uem.edu.ua

Andrii Hurzhii

Doctor of Technical Sciences, Professor,
Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Adviser to the Presidium
National Health Service of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID: 0000-0002-2797-5831
e-mail: gurzhiy.andrij@gmail.com

Iryna Smirnova

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Deputy Director for Scientific
and Pedagogical Work of the
Danube Institute of the National University
«Odesa Maritime Academy»,
Izmail, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2085-5391
e-mail: phd.smyrnova@gmail.com

Valentin Zaichuk

Candidate of Pedagogical Sciences,
Professor, Academician of the
National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8895-1569
e-mail: zaichuk@narada.gov.ua

Abstract. In the article, the authors researched effective methodical approaches to the training of future doctors of philosophy, in particular, in the conditions of modern technologies and the transition to a distance learning format. In order to study and characterize the process of formation of communicative and professional competence of future doctors of philosophy, a definitive analysis of key concepts was carried out, in particular, «competence», «communicative competence», «professional competence». The main aspects of the development of communicative and professional competences, which are important for successful research and teaching activities, are analyzed. It is emphasized that motivation, self-organization and the ability to effectively use modern digital tools are key factors in the conditions of distance education. Emphasis is placed on the importance of using an individualized approach in the educational process, which allows taking into account the needs and personal characteristics of those obtaining a scientific degree. It is noted that the formation of communicative and professional competences of graduate students in the process of distance learning requires new methodological solutions based on the integration of classical pedagogical approaches with innovative technologies. The relevance is reinforced by the need to prepare future doctors of philosophy for the conditions of the changing scientific space, for the challenges of the modern educational environment. Which requires the integration of theoretical knowledge with practical skills, critical thinking and the ability to learn independently. In addition, the development of professional competence based on innovative methods contributes to the improvement of the quality of research activities. In the process of research, it was established that in the conditions of distance education it is especially important to combine individual approaches with project and interactive methods, which allows to ensure high-quality professional development and training of future doctors of philosophy.

Keywords: future PhD, distance learning, competence, professional competence, communicative competence, distance technologies, methodical approaches.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2024 р.